

የፌዴሬሽን እና የኮንፌዴሬሽን የመንግሥት ሥርዓት ልዩነት!

ጽሑፉ ከተጻፈ ቆይቷል። መሰንበቻውን የወያኔና አነጻጻ ገለጻል። ምሁራን ተብዮታዎቻቸውና የተለያዩ ፖለቲከኞች ፌዴሬሽንን ከኮንፌዴሬሽን እየሳከሩ ሲናገሩ ስለሰማሁና ወቅታዊ አጀንዳ ስላደረጉት እያነሡት ያሉትን ወቅታዊ ጥያቄ ምንነት ሊያስረዳ በሚችል ሁኔታ ቃኝቸ ለጥፌዋለሁ።

የፌዴሬሽንን እና የኮንፌዴሬሽንን ልዩነት በሀገራችን ዐውድ ማስረዳት የተሳሳተ መረዳት ላይ ይጥላል። ምክንያቱም ወያኔ ሆን ብሎ ፌዴሬሽን ብሎ የዘረጋው ሥርዓት ከፌዴሬሽን ሥርዓት አሠራር አልፎ በፌዴሬሽን ስም የኮንፌዴሬሽንን አሠራር ወይም ገጽታም እንዲይዝ አድርጎታልና ነው። ለዚህ ሦስት ዋና ዋና ማሳያዎችን መጥቀስ ይቻላል።

1ኛ. ወያኔ የፈጠረው የሁለቱ የመንግሥት ሥርዓት ርዕዮተዓለም መሳከር አንዱ መገለጫው "የብሔር ብሔረሰቦችና ሕዝቦች የመገንጠል መብት!" የሚለው አንቀጽ 39 ነው። አንቀጽ 39 የኮንፌዴሬሽን ሥርዓት መለያ ወይም መብት ወይም ስምምነት እንጅ የፌዴሬሽን ሥርዓት መለያ ወይም መብት ወይም ስምምነት አይደለም። በዓለማችን በፌዴሬሽን ሥርዓት ውስጥ የመገንጠል መብትን የሰነቀረው ብቸኛው አገዛዝ የወያኔ አገዛዝ ሲሆን ሀገር ከተባለም ኢትዮጵያ ብቻ ናት።

"ካልፈለክ መሔድ ትችላለህ!" የሚባለው በኮንፌዴሬሽን ሥርዓት እንጅ በፌዴሬሽን ሥርዓት አይደለም። ከላይ እንዳልኩት የፌዴሬሽንን እና የኮንፌዴሬሽንን ሥርዓት የሚለየው አንዱ ነጥብ ይህ ስምምነት ወይም መብት ነው። በሀገራችን ግን እንደምታዩት ነው። ሥርዓቱ የፌዴሬሽን ነው ተብሏል ነገር ግን አንቀጽ 39ኝን ሰንቅሮ የኮንፌዴሬሽንን ገጽታ አስይዞታል።

2ኛ. ሌላው የወያኔ የፌዴሬሽን ሥርዓት የኮንፌዴሬሽን ሥርዓትን መገለጫ እንዲይዝ ያደረገበት ነጥብ "ክልል!" ብሎ ያዋቀራቸውን የሀገር ግዛቶች ሉዓላዊ ማድረግ ማለትም ክልል የተባለው የሀገር ክፍል "የክልሉ ባለቤት!" ተብለው በክልሉ ሕገ መንግሥት የተጠቀሱት ብሔረሰቦች ወይም ጎሳዎች ብቻ የሚያዙ የሚናዘዙበት ንብረት ወይም ሀብት ማድረግ ነው። በፌዴሬሽን ሥርዓት ውስጥ የሀገር የግዛት አንድነትና ሉዓላዊነት የሚያጠያይቅ ወይም ለድርድር የሚቀርብ አይደለም ወይም ግዴታ ነው። ተከፍሎም አይሰጥም። ጠንካራ ማዕከላዊ መንግሥት መኖሩም ግድ የሚሆንበት ሥርዓት ነው።

3ኛ. ክልል ብሎ ሉዓላዊ ሥልጣን ሰጥቶ ያዋቀራቸውን "የክልል መንግሥታት!" የሚላቸውን አካላት የየራሳቸውን የጦር ኃይል እንዲገነቡ ማድረግ ነው። ይህ ዓይነት አሠራር በፌዴሬሽን ሥርዓት ውስጥ የተከለከለና በዓለማችንም ታይቶ የማይታወቅ ነው። በኮንፌዴሬሽን ሥርዓት ግን ኮንፌዴሬሽኑን ወይም ትብብሩን የመሠረቱት የተለያዩ ሉዓላዊ ሀገራት እንደመሆናቸው በየራሳቸው ሉዓላዊ ናቸው። በመሆኑም የየራሳቸውም የጦር ኃይል ይኖራቸዋል። ይህም መብታቸው ነው።

ስለዚህ የወያኔ ፌዴሬሽን እንዲህ ዓይነት ውጥንቅጥ ስላለበት የወያኔን ፌዴሬሽን በመጥቀስ የፌዴሬሽን ሥርዓትን ለማስረዳት መሞከር የተሳሳተ መረዳት ወይም ድምዳሜ ላይ ያደርሳል። ስለሆነም የወያኔን ፌዴሬሽን ትተን በዓለም አቀፍ ልምድ ፌዴሬሽን ማለት እና ኮንፌዴሬሽን ማለት ምን ማለት እንደሆነ ዕንይ፡-

በዓለም አቀፍ ተሞክሮ ወይም ብዩና ፌዴሬሽን ማለት፡-

1ኛ. በአንድ ሀገር ውስጥ ለተሳለጠና ለተመቸ አገልግሎት ሲባል ያልተማከለ አሥተዳደርን ለመዘርጋት ማለትም ከላይ ወደታች በሚወርድ ዕዝ ሳይሆን ሥልጣንን ለታችኛው የመንግሥት አካል በማጋራት ምቹ አሥተዳደር ለመፍጠር እና

2ኛ. አንድን አካባቢ ወይም ክፍለ ሀገር የሚጋሩ ዜጎች በአካባቢያቸው ወይም በክፍለ ሀገራቸው እራሳቸውን በራሳቸው እንዲያሥተዳደሩ፣ የራሳቸውን ጉዳዮች በራሳቸው እንዲወስኑ ለማድረግ በሚሉ ሁለት ምክንያቶች የተፈጠረ የአሥተዳደር ሥርዓት ማለት ነው።

በወያኔዎ ኢትዮጵያ ዐውድ ግን "አንድን የሀገር አካባቢ ወይም ክፍለ ሀገር የሚጋሩ ዜጎች!" የሚለው ወደ "አንድ ዓይነት ዘርፍ ቋንቋ ማንነት ያላቸው!" በሚል ተለውጦ የፌዴሬሽኑ አወቃቀር ብሔረሰቦችንና ጎሳዎችን መሠረት ያደረገ ሆኗል። ይህም ብቻ ሳይሆን የወያኔዎ ኢትዮጵያ ዘር ተኮር ፖለቲካ በይፋ ተፈቅዶባት በ21ኛው መቶ ክፍለ ዘመን ኋላ ቀሩና ጠንቀኛው የዘር ፖለቲካ የሚቀነቀንባትና በጠንቁም የምትታመስ የዓለማችን ብቸኛዎ ሀገር ናት።

በኮንፌዴሬሽን ሥርዓት ውስጥ ግን አንድ ሀገር ብሎ ነገር የለም። ያለው የተለያዩ ሀገሮች አንድ የፖለቲካና የኢኮኖሚ ትብብር ስምምነት ነው። የግዛት አንድነት የሚባል ነገርም የለም። ትብብሩ በፈቃደኝነት ላይ የተመሠረተ ነውና ያልፈለገ በፈለገው ሰዓት መለየት ይችላል። አብሮ ለመቀመጥ አይገደድም።

ኮንፌዴሬሽን ማለትም አንድ የጋራ ግብን ወይም ፖለቲካንና ኢኮኖሚን መሠረት አድርጎ የሚመሠረት አንድ የሀገራት ትብብር ወይም ግብረት ማለት ነው። ሀገራቱ አንድ የጋራ ስምንም ይይዛሉ። ኮንፌዴሬሽን (confederation) በሌላ ቃልም ኮንፌዴሬሽን (confederacy) እና ሊግ (league) በመባል ይታወቃል። ብዙዎቻችን እንደሚመስለን በዚህ ዘመን አይደለም በርካት ያሉ ሀገራት ጥቂት ሁለት ሦስት እንኳ የምንጠቅሳቸው ኮንፌዴሬሽን ሀገራት በዓለማችን ላይ የሉም። የአውሮፓ ግብረት (European Alliance) እና የተባበሩት መንግሥታት (the United Nations) ለኮንፌዴሬሽን በምሳሌነት የሚጠቀሱ ናቸው። የአውሮፓ ግብረት ግብ የተዋሐደች አውሮፓን መፍጠር ቢሆንም አሁን ያለበት ደረጃ ግን በኮንፌዴሬሽን ደረጃ የሚጠቀስ ነው።

የአፍሪካ ግብረት ከስሙ በስተቀር አንድም የኮንፌዴሬሽን መገለጫ የለውም። ቀደም ሲል ማ እንዲያውም መሥራቾቹ ግባቸው አፍሪካን እንደ አሜሪካ አንድ የተዋሐደች ፌዴራላዊት ሀገር ለማድረግ ስለነበር ስሟንም አሜሪካ የአሜሪካ አንድነት ሀገራት (U.S.A, united states of America) እንደተባለችው ሁሉ የአፍሪካ አንድነት ሀገራት (U.S.A, united states of Africa) ብለው ስም አውጥተው አፍሪካን እንደ አሜሪካ ለማዋሐድ ታግለው ነበር። ከስም በስተቀር የአፍሪካ አንድነት በገቢር ሊገለጥ ስላልቻለ የአፍሪካ አንድነት የሚለውን ተውትና በኮንፌዴሬሽን ደረጃ ያለ ትብብር መሆኑን ለመግለጥ አስበው የአፍሪካ ግብረት (AU, African union) ብለውታል። እኔ ግን ግብረቱ በዚህም ደረጃ መገለጥ የሚችል አይመስለኝም።

አሜሪካ ዛሬ እንደሆነችው የተዋሐደች ፌዴራላዊት አሜሪካ ከመሆኗ በፊት 1781-1789 የዐሥራ አራት የተለያዩ ሀገራት ኮንፌዴሬሽን ሀገር ነበረች። ከፈረሱ ኮንፌዴሬሽኖች ግር በርካታ ምሳሌ መጥቀስ ይቻላል። የሚበዙቱ የዓረብ ሀገራት ኮንፌዴሬሽኖች ናቸው። እነሱን ትተን ብዙዎቻችን ከምናውቃቸው ብቻ ሁለቱን እንጥቀስ። እነሱም የፈረሰችው የሶቪየት ግብረትና የፈረሰው የሶርቪያና ሞንቴኔግሮን መጥቀስ ይቻላል። አሁን ያለው የራሺያ የኢኮኖሚ ማኅበር (አርሜኒያ፣ ቤላሩስ፣ ካዛኪስታን፣ ኪርጊስታንና ሱዳን) የመሠረቱት የኢኮኖሚ ማኅበርም አንዱ የኮንፌዴሬሽን ምሳሌ ነው።

እናም እንግዲህ ወያኔ አነግሮ ምሁራኖቻቸው "ፌዴሬሽኑን ወደ ኮንፌዴሬሽን እንቀይረው!" ሲሉ ምን እያሉ እንደሆነ ይገባቸዋል ብዬ አስባለሁ። ባጭሩ እያሉ ያቱት "ኢትዮጵያ የምትባል ሀገር ፈርሳና ጠፍታ በርካታ የተለያዩ አዳዲስ ትንንሽ ሀገሮች ይፈጠሩ!" ነው እንግዲህ ሰሞኑን ዕብደቶና ባንዶቹ እያሉ ያሉት። የኢትዮጵያ ሕዝብ እንደ እስከ ዛሬውም ሁሉ አሁንም ዝም ብለህ ካየሃቸው ተናግረው አይቀሩም ያደርጉታል!!! እንዲህ በአደባባይ በድፍረት እያወሩልን ራሱ ዝም ማለታችን እጅግ የሚገርም ነው!!!

እባካቸውን እንንቃ??? ዝምታችን እስከ ዛሬ ምን ዓይነት መራራ ዋጋ እንዳስከፈለን እያወቅን በዚህ ቀጥለን ሀገር እላያችን ላይ ስትፈርስ ዝም ብለን የምናይ አንሁን??? ዘሮ ዘሮ ፍዳው ለእኛ ነውና ከመሆኑ በፊት የሚጠበቅብንን የዜግነት ግዴታ በመወጣት ሀገራችንን ከመፍረስ፣ እራሳችንንም ከመራራ አሳር ፍዳ መከራ እንታደግ???

ዝምታችን ነው አባቶቻችን በግዞት ከየመን ያስገቡትና መጠሪያውም ይሄንኑ የሚገልጠውን የትግሬንና የግራኝ አሕመድ ወረራ መልካም አጋጣሚ ፈጥሮለት ዘሎ የገባውን የወራሪውን አሮሞ ጥጋብ እንዲህ ጣሪያ እንዲነካ ያደረገው!!! ሁለቱም ኢትዮጵያን ከመጀመሪያው ያልደከሙባት ያልወጡባት ያልወረዱባት ሀገር ስለሆነች እንድትፈርስ ሲፈርዱባት ጥቂት እንኳ አይሰማቸውም። እንደ ጠላት ሀገር ነው የሚያዩዋት። "ኧረ የማንን ሀገር???" "ኧረ የማንን ርስት ነው እንደ ቅርጫ ቆራርጠህ የምትካፈላት ምድረ እፍረተቤስ ግዙተኛና ወራሪ!!!" በልልኝ ማን ነህ???

ድል ለኢትዮጵያ ሕዝብ!!! ኢትዮጵያ ለዘለዓለም ትኑር!!!

ሠዓሊ አምሳሉ ገ/ኪዳን አርጋው
amsalugkidan@gmail.com

